

nostres nens tornin a descobrir la joia de fabricar-se un camió amb una capsa i un cordill. Hem de fer que el nen no esperi que li diguin per la tele a què ha de jugar.

La pedagogia de l'oci ha de ser una pedagogia de re-creació, que ha d'ensenyar a descansar i a viure en societat, perquè només així l'home es realitzarà en llibertat. Com a conseqüència d'aquesta visió de l'acció educativa, veurem la importància de l'educació permanent i de l'educació popular.

Però mentre l'escola sigui una fàbrica de donar títols, resultarà molt difícil fer una pedagogia de l'oci.

Si l'escola ha de ser preparació per a la vida, hem de tenir en compte que la vida és també oci, temps lliure, vacances, jubilació...

Temps lliure no vol dir temps buit.

LA COMANDA DE VILALBA

Vilalba, el 1531, rep com a fruit d'una ordre del rei Carles I, l'ésser considerada amb el títol de Comanda.

El motiu d'aquesta decisió es degué a què el primer rei de la Casa dels Àustries, així com el seu fill Felip II, procurà treure poder a l'església desmembrant les seves comandes i limitant-li l'acumulació de propietats que tenia des de la Reconquesta.

Vilalba pertanyia a la Comanda d'Ascó i en aquesta vila estaven centralitzats els serveis de l'exèrcit, administració i clerecia.

Així, doncs, des de 1531, Vilalba regeix un territori propi i té, normalment, residència dins la vila un comanador, com a cap de la nova estructuració administrativa que havia d'atorgar a la nostra vila, durant els dos segles següents, el màxim floriment socio-econòmic.

La Comanda era una unitat administrativa d'una orde militar governada i dirigida per un comanador. Aquest càrrec requeia ordinàriament en algun frare, fill del poble o burgès notable, però que mai tenia una estada massa llarga a la població.

Des de 1621 sempre recau el càrrec en un religiós i només en un sol cas en un clergue català.

Tenim una petita referència dels Vernet com a Comanador, després, coneixem l'existència de Vicent Coll, escrivà de Ca la Vila, a qui li donaren càrrec de Comanador l'any 1708.

El darrer dels Comanadors el trobem el 1723. Es tracta del Sr. Tomàs de Torres y Carrós.

En aquells anys de fortíssim centralisme borbònic, el càrrec solia recaure en un militar.

A Vilalba hi havia un fort contingent d'exèrcit. Quan aquests militars marxaren a Vilalba, possiblement el càrrec de Comanador desapare-

gué i el poder fou assumit pel rector de la parròquia i en certa mesura pel batlle i les famílies més influents del moment.

El que sí queda clar és que el poble rebé un fort creixement socio-econòmic que es clou en el moment de la construcció de l'actual església parroquial.

* Totes aquestes dades es troben a l'Arxiu Parroquial de la vila de Vilalba.

MAGDA VIDAL

CONTES POPULARS DE VILALBA DELS ARCS

A l'abadia hi vivia un capellà que tenia terra, una mula i un ruc. Amb el capellà hi vivia una casera i un escolanet.

Van matar un porc i la casera i l'escolà van pensar la manera de menjar-se'l sense que el capellà ho sapigués.

Per a fer això es van intentar un codi:

Banc del foc = caravitango

Botifarres = vírgenes

Botifarra grossa = padre santo

Casera = maria claragote

Capellà = protestate

Sabates = chirlas mirlas

Gorro = carabetate

Gat = vaca

Pallissa = estoque

Aleshores, l'escolà va posar un foc a la coa del gat i se'n va anar a la pallissa. Al començar el foc, l'escolà tocava les campanes perquè la gent anés a pagar-lo. Mentrestant ell robava les botifarres del capellà i cantava:

“Maria claragote
levantate protestate
ponete las chirlas mirlas
y también el carabetate
que la vaca que coge los ratones
está llena de resplandencia
y se ha metido en el estoque.
Cuidado con el caravitango
que está por las escaleras
que yo me voy con las vírgenes
y tu con el padre santo te quedas”

Dient això, l'escolà marxava amb un sac de botifarres al coll.

MAGDA VIDAL

La Raboseta i el Llopet

La raboseta i el llopet a l'era de Ca Coll.

Al mas de l'era s'hi baixaven unes escales i allí hi ficaven lo cantirell de l'aigua al batre i també una gerra de mel pels mossos.

La raboseta es va menjar la mel i el llopet ja no en va trobar. Es va queixar i la rabosa li va dir:

— Te l'has menjat tu. Fiquem-nos de panxa al sol i a n'aquell que li revindrà la mel pel melic se l'haurà menjat.

Així ho van fer i la raboseta en veure que el llopet s'havia dormit li va posar una ditada de mel al melic i es va fer la dormida.

Quan es van despertar, lo llopet es va veure la mel al melic i la raboseta li va fer creure que se l'havia menjat ell.

* * *

Hi havia a Villalba un home que li deien "Puden de Talequeta".

Un capellà del poble anomenat Mossèn Vitori anava a la Capella de la Mare de Déu dels Dolors, situada a uns 500 m. del poble, i Puden, que volia diners el va atacar.

Mossèn Vitori se'n va anar a casa a buscar-los, però es va posar lo trabuc a sota de la sotana.

Puden li va tornar a sortir i li va demanar els duros de plata, Mossèn Vitori li va dir:

— En plata no en tinc, però en plom sí— i li va treure el trabuc.

Quan Puden ho va veure, va marxar corrents pel camí de la Font avall.

* * *

Ca la Waldesca era una casa amb moltes històries, el seu gos Carrasco era molt conegut per tots.

A Vilalba hi pujaven uns andarins (peixaters) amb uns cobics de peix per vendre a la plaça de la vila.

Lo tio Llorenç de Ca la Waldesca estava al foc de seua casa, situada a la plaça.

El Carrasco va marxar cap a baix i va prendre uns molls de dins del cobic i els va pujar cap al seu amo.

El peixater va cridar a Ca la Waldesca:

—Tio Llorenç, lo Carrasco m'ha pres uns molls del cobic.

Lo tio Llorenç va dir:

—Si al Carrasco no li agraden.

Dit això va agafar els molls del foc i els hi va tirar, naturalment el Carrasco va marxar corrents.

El tio Llorenç va dir al peixater:

—Veus com no li agraden?

NOTA: Molls = tipo de peix. Molls = aparell del foc.